

Θέμα 4ο: Σάββατο 1 / Κυριακή 2 Νοεμβρίου 2025

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΛΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ

Γνωρίζετε ποιο είναι το θέμα που έχει απασχολήσει περισσότερο την ανθρωπότητα;

Από τα αρχαία χρόνια, από τότε που ο άνθρωπος άφησε δείγματα της ζωής και του πολιτισμού του, διαπιστώνουμε ότι τον απασχολούσε το θέμα του θανάτου. Μέσα από τις θρησκείες που κατασκεύασαν οι λαοί, πίστευαν ότι μετά το θάνατο οι δίκαιοι πήγαιναν σε ένα τόπο ευχάριστο, όπου απολάμβαναν κάθε λογής καλό και αντίθετα οι εγκληματίες και όσοι δεν έζησαν σύμφωνα με τα χρηστά ήθη κάθε εποχής, πήγαιναν σε ένα τόπο αιώνιου βασανισμού. Ίσως θα πρέπει να σημειώσουμε ότι αυτό το κοινό που είχαν όλοι οι λαοί στην ιστορία της ανθρωπότητας να αποτελεί και μία πολλή ισχυρή ένδειξη ότι η ανθρώπινη ψυχή έχει ενδόμυχα την πίστη ότι είναι αθάνατη και δεν παύει να υφίσταται μετά το σωματικό θάνατο.

Καθώς το τι συμβαίνει μετά το θάνατο απασχολούσε πάντα όλους τους ανθρώπους, φυσικά δεν μπορούσε να αφήσει αδιάφορους και τους χριστιανούς. Στην Καινή Διαθήκη υπάρχουν αρκετά χωρία που αναφέρονται στη μετά θάνατον ζωή. Ο Απόστολος Παύλος αναφέρεται στη δεύτερη προς Κορινθίους επιστολή (Κορ. β', ιβ' 1 – 4), σε ένα χριστιανό, ενδεχομένως να μιλάει για τον ίδιο, που τον παρέλαβε ο Θεός στον παράδεισο, είτε με το σώμα είτε εκτός σώματος. Εκεί, όπως γράφει χαρακτηριστικά, «ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἔξόν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι» δηλαδή στον παράδεισο άκουσε λόγια που δεν μπορούν αν εκφραστούν και τα οποία δεν επιτρέπεται να λέγονται από άνθρωπο. Με αυτά τα λόγια μπορούμε να πάρουμε μία γεύση για το μεγαλείο και το ανέκφραστο, με τα ανθρώπινα μέτρα, του παραδείσου.

Καθώς όμως αύριο διαβάζεται στην εκκλησία η παραβολή του πλούσιου και του φτωχού Λαζάρου, ας επικεντρωθούμε σε αυτήν, για να δούμε πως ο ίδιος ο Χριστός αναφέρθηκε στη μετά θάνατον ζωή.

Γνωρίζετε την παραβολή; Μπορεί κάποιος να την πει εν συντομία; (Λκ. ιστ, 19 – 31);

Ο Χριστός αναφέρει ότι κάποτε ήταν ένας πλούσιος που ζούσε με όλες τις ανέσεις που του πρόσφερε ο πλούτος του, τρώγοντας πλουσιοπάροχα και φορώντας τα καλύτερα ρούχα. Έξω από την πόρτα του ζούσε ένας φτωχός που τον έλεγαν Λάζαρο και τρεφόταν από τα αποφάγια του πλούσιου, ενώ οι σκύλοι έγλυφαν τις πληγές του. Όταν πέθανε ο Λάζαρος τον

παρέλαβαν οι άγγελοι και τον πήγαν στην αγκαλιά του Αβραάμ. Πέθανε και ο πλούσιος και τον έθαψαν. Ο πλούσιος βρέθηκε στον Άδη και εκεί είδε ψηλά τον φτωχό Λάζαρο να βρίσκεται στην αγκαλιά του Αβραάμ και ζήτησε από τον Αβραάμ να στείλει το Λάζαρο να τον δροσίσει με μία σταγόνα νερό, γιατί βασανιζόταν πολύ. Ο Αβραάμ του απάντησε ότι ο πλούσιος χάρηκε στην επίγεια ζωή του όλα τα αγαθά και ο Λάζαρος όλα τα άσχημα. Σε αυτό τον τόπο πλέον, ο Λάζαρος βρίσκεται σε πολύ ευχάριστη κατάσταση και ο πλούσιος βασανίζεται. Επιπλέον, πρόσθεσε ότι μεταξύ τους υπάρχει τεράστιο χάσμα, ώστε να μην μπορούν να αλλάξουν θέσεις. Ακολούθως, ο πλούσιος θυμήθηκε τα αδέρφια του και ζήτησε από τον Αβραάμ να στείλει το Λάζαρο στο πατρικό του σπίτι, προκειμένου να τους πει την κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο πλούσιος και να αλλάξουν ζωή, προκειμένου να μην βρεθούν και αυτοί στην άσχημη κατάσταση του Άδη. Ο Αβραάμ απάντησε ότι οι ζωντανοί έχουν το νόμο του Μωυσή και τους λόγους των προφητών. Αν δεν ακούν αυτούς, τότε δεν θα ακούσουν ούτε το Λάζαρο, ακόμα και αν επιστρέψει από τους νεκρούς.

Η παραβολή ειπώθηκε από τον ίδιο το Χριστό, που ως Θεός λέει την αλήθεια, και μας μεταφέρει συμβολικά τη ζωή μετά το θάνατο, την κατάσταση του παραδείσου και της κόλασης. Ας δούμε κάποια στοιχεία.

Καταρχάς, βλέπουμε ότι όταν πέθανε ο Λάζαρος τον παρέλαβαν οι άγγελοι και τον πήγαν στον παράδεισο, δηλαδή όταν πεθαίνουν οι δίκαιοι, άγγελοι παραλαμβάνουν την ψυχή τους. Αυτό συνδέεται με αναφορές που έχουμε ακούσει ότι δίκαιοι άνθρωποι βλέπουν λίγο πριν πεθάνουν αγίους, την Παναγία ή ακόμα και τον ίδιο το Χριστό. Με το θάνατο οι δαίμονες προσπαθούν να φοβίσουν την ψυχή και να την παραλάβουν, όμως αν ο άνθρωπος έχει ζήσει με πίστη και δικαιοσύνη, δηλαδή με εφαρμογή των διδαγμάτων της εκκλησίας στη ζωή του, τον προστατεύουν οι άγγελοι. Μπορούμε να θυμηθούμε και την προσευχή προς την Παναγία (Άσπιλε, αμόλυντε, άχραντε..) που αναφέρει «και εν τω καιρώ της εξόδου μου την αθλία μου ψυχήν περιέπουσα και τας σκοτεινάς όψεις των πονηρών δαιμόνων πόρρω αυτής απελεύνουσα» δηλαδή όταν η άθλια λόγω των αμαρτιών ψυχή μου αποχωρήσει από το σώμα με το θάνατο, παρακαλώ να την προστατεύσεις και να απομακρύνεις από αυτήν τις σκοτεινές μορφές των δαιμόνων.

Αντίθετα, ο πλούσιος πέθανε και βρέθηκε στον Άδη. Εκεί όμως είδε και αναγνώρισε τόσο τον Λάζαρο, που ζούσε έξω από το σπίτι του όσο και τον Αβραάμ. Δηλαδή οι νεκροί, όχι μόνο έχουν μνήμη και αναγνωρίζουν τις ψυχές των άλλων ανθρώπων, αλλά μπορούν να αναγνωρίσουν ακόμη και ψυχές ανθρώπων που ποτέ δεν γνώρισαν. Να μην ξεχνάμε ότι οι Εβραίοι δεν απεικόνιζαν τους προπάτορες, όπως έχουμε εμείς τις εικόνες των αγίων και ως εκ τούτου ο πλούσιος δεν μπορούσε να αναγνωρίσει τη μορφή του Αβραάμ.

Όταν ο πλούσιος ζητά μία στιγμή ανάπαυσης, δηλαδή να τον δροσίσει με μία σταγόνα νερό ο Λάζαρος, ο Αβραάμ του λέει ότι δίκαια τιμωρείται, γιατί είχε όλες τις απολαύσεις στη ζωή του. Ο πλούσιος δεν δικαιολογείται, γιατί μετά το θάνατο επικρατεί η δικαιοσύνη του Θεού, που κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει και να πει ότι έλαβε άδικη κρίση. Έτσι ο πλούσιος δέχεται την τιμωρία.

Για να κατανοήσουμε την κατάσταση του παραδείσου και της κόλασης, οι πατέρες της εκκλησίας μας αναφέρουν ότι όλοι οι νεκροί θα βρίσκονται ενώπιον του Θεού και θα ακτινοβολεί σε αυτούς το Φως του Θεού. Όσοι αγάπησαν στη ζωή τους το Θεό και διέχυσαν την αγάπη αυτή στους συνανθρώπους τους, θα χαίρονται με την παρουσία του Θεού και όσο περισσότερο προσπάθησαν τόσο πιο πολύ θα πλησιάζουν τη δόξα του Θεού. Αντίθετα όσοι με τα έργα τους αρνήθηκαν το Θεό, θα δέχονται σαν φωτιά το Φως του Θεού, όχι σαν τιμωρία αλλά επειδή δεν μπορούν να αντέξουν την αγάπη του Θεού. Αυτές οι δύο καταστάσεις είναι εκ διαμέτρου αντίθετες και γι' αυτό αναφέρει ο Αβραάμ στον πλούσιο ότι τους χωρίζει μεγάλο χάσμα και δεν μπορεί να περάσει ο ένας στην κατάσταση του άλλου.

Εδώ να σημειώσουμε ότι η Εκκλησία μας διδάσκει ότι με τις προσευχές μας και με την ελεημοσύνη στη μνήμη ενός νεκρού προσώπου βοηθάμε την ψυχή να βρίσκει μία μικρή ανάπαυση, τη σταγόνα του νερού που ζητούσε ο πλούσιος. Η προσευχή γίνεται κυρίως με τη μνημόνευση των ονομάτων στην Αγία Πρόθεση και με τα μνημόσυνα.

Προσέξτε μία διάκριση που γίνεται σε όλη την περικοπή ανάμεσα στα δύο πρόσωπα;

Ο φτωχός αναφέρεται πάντα με το όνομά του, Λάζαρος, ενώ δεν αναφέρεται πουθενά το όνομα του πλουσίου. Γιατί νομίζετε ότι συμβαίνει αυτό;

Έχετε προσέξει στα μνημόσυνα που ψάλλεται «αιωνία η μνήμη αυτού»; Τι σημαίνει αυτό; Ευχόμαστε να θυμόμαστε όλοι εμείς οι ζωντανοί αυτόν το νεκρό; Είναι προφανές ότι υπάρχουν εκατομμύρια άγιοι που έζησαν και εμείς γνωρίζουμε ελάχιστους. Αντίθετα, ορισμένα ιστορικά πρόσωπα τα γνωρίζουν όλοι οι άνθρωποι και το όνομά τους θα υπάρχει πάντα γραμμένο στην ανθρώπινη ιστορία, όπως του Χίτλερ ή του Νέρωνα, όμως από τα έργα τους συμπεραίνουμε ότι μάλλον οι ψυχές τους δεν βρίσκονται κοντά στο Θεό. Η Εκκλησία μας εύχεται να είναι αιώνια η μνήμη των κεκοιμημένων στο Θεό, να μην σβηστεί η μνήμη της ψυχής γιατί αυτό αντιστοιχεί στο θάνατο της ψυχής. Ο πλούσιος με τις πράξεις του έχασε την αιώνια ζωή και σβήστηκε από τη μνήμη του Θεού, γι' αυτό δεν αναφέρεται το όνομά του.

Δεν σας φαίνεται περίεργο που ο Αβραάμ λέει ότι τα αδέλφια του πλουσίου δεν θα άλλαζαν ζωή ακόμα και αν ανασταινόταν ένας νεκρός για να τους πείσει;

Εσείς τι πιστεύετε, αν βλέπαμε έναν νεκρό να ανασταίνεται και να μας μιλάει για το θάνατο, θα τον πιστεύαμε;

Είπαμε νωρίτερα ότι ο Χριστός έλεγε πάντα την αλήθεια στους ανθρώπους. Πράγματι, όποιος έχει τη διάθεση να πιστέψει στο Θεό και να αλλάξει τη ζωή του σύμφωνα με όσα διδάσκει η Εκκλησία μας, δεν περιμένει ένα νεκρό για να του διδάξει την αλήθεια. Αντίθετα, όποιος δεν θέλει να πιστέψει, δεν θα πειστεί ούτε και αν δει το μεγαλύτερο θαύμα, ούτε και αν δει αναστημένο νεκρό.

Μπορείτε να θυμηθείτε ένα τέτοιο περιστατικό από την Καινή Διαθήκη;

Αυτήν ακριβώς την περίπτωση έχουμε με την ανάσταση του Λαζάρου, μία εβδομάδα πριν το Πάθος του Χριστού. Ο Λάζαρος ήταν τέσσερις ημέρες νεκρός και ο Χριστός τον ανέστησε, μπροστά σε πλήθος κόσμου και ακόμα περισσότεροι άκουσαν για αυτό το θαύμα. Αντί όμως να πιστέψουν στον Χριστό, οι πωρωμένοι Φαρισαίοι και όσοι Εβραίοι τους ακολουθούσαν, θέλησαν να σκοτώσουν τον Χριστό αλλά και τον Λάζαρο, για να μην πιστέψουν άλλοι, μέσω αυτού, τον Χριστό, ως τον μόνο αληθινό Θεό. Βλέπουμε λοιπόν ότι τα λόγια του Χριστού επιβεβαιώθηκαν.

Η παραβολή αυτή δεν ειπώθηκε για να μας διδάξει ότι οι πλούσιοι όταν πεθάνουν θα βρεθούν μακριά από τον Θεό, σε τόπο βασανισμού και όλοι οι φτωχοί θα βρουν αιώνια ανάπαυση. Αυτό θα αποτελούσε μία ταξική διάκριση ή διαφορετικά θα μπορούσε να κατηγορηθεί η Εκκλησία ότι ευνοεί τη διατήρηση των ανισοτήτων, για να μην εξεγείρονται οι φτωχοί.

Γιατί νομίζετε ότι κατακρίθηκε ο πλούσιος;

Γιατί δεν έκανε σωστή χρήση του πλούτου του. Τον χρησιμοποίησε για την προσωπική του απόλαυση και αδιαφόρησε για τον άνθρωπο που βρισκόταν έξω από την πόρτα του.

Και ο φτωχός νομίζετε ότι δικαιώθηκε μόνο επειδή βασανίστηκε πολύ στη ζωή του;

Σίγουρα οι δυσκολίες στη ζωή αποτελούν δοκιμασίες αλλά από μόνες τους δεν οδηγούν στη σωτηρία. Ο φτωχός υπέμενε καρτερικά τις δυσκολίες της ζωής του και δεν γόγγυζε κατά του Θεού. Το παράδειγμά του είναι χρήσιμο να το έχουμε στον νου όταν εμφανίζονται στη ζωή μας δυσκολίες.

Βλέπουμε λοιπόν πώς η Εκκλησία, μέσα από τα λόγια του Χριστού, μας διδάσκει για τον τρόπο ζωής των ανθρώπων και παράλληλα μας βοηθάει να κατανοήσουμε το μυστήριο του θανάτου και την κατάσταση της ψυχής μετά το σωματικό θάνατο.